

بیماری سل چیست؟

میکروبی که باعث بیماری سل می شود، مایکوباکتریوم توپرکلوزیس نام دارد؛ سل اکثر موارد ریه ها را گرفتار می سازد ولی میتواند سایر اعضای دیگر بدن را هم مبتلا کند. میکروب ممکن است بصورت نهفته و یا بصورت فعال باشد. نهفته یعنی میکروب در بدن فرد وجود دارد ولی باعث بیماری نشده است. اگر شما دارای سل نهفته باشید، علایم سل را نخواهید داشت و نمی توانید بیماری را به فرد دیگری منتقل نمایید ولی در صورتیکه آلوده به ایدز باشید، ویروس، سیستم ایمنی شما را به حدی تضعیف می کند که بدن نمی تواند در مقابل میکروب مقاومت نماید. بنابر این میکروب سل شروع به تکثیر و رشد کرده و موجب سل فعال می شود (که بیماری سل نیز نامیده می شود).

درفرد آلوده به ایدز ابتلا ریه ها و یا هر عضو دیگری به سل فعال، یکی از نشانه های ورود به مرحله بیماری ایدز است.

میکروب سل چگونه سرایت پیدا می کند؟

این بیماری از طریق هوا به سایر افراد منتقل می شود. هنگامیکه شخصی که بیماری سل ریوی و یا گلو دارد، عطسه یا سرفه بکند و یا آواز بخواند قطره های خیلی کوچک که حاوی میکروب سل است در هوا پراکنده می شود، شخص دیگری که همان هوای حاوی میکروب

را تنفس کند ممکن است مبتلا به بیماری سل شود.

بیماری سل در تماس طولانی و نزدیک منتقل می شود، لذا افرادی که هر روز با بیمار مبتلا به سل در تماس هستند مانند افراد خانواده، دوستان و همکاران در معرض خطر بیشتری قرار دارند.

بیماری سل از طریق دست دادن، استفاده از دستشویی و یا قاشق و ظرف مشترک پخش نمی شود.

چگونه می توان از ابتلا به بیماری سل پیشگیری کرد؟

برخی از مشاغل که بیشتر در تماس با مبتلایان به سل هستند بیشتر در معرض خطر ابتلا به بیماری سل می باشند، مثل افرادی که در بیمارستان و درمانگاه یا زندان و یا خانه فقرا برای افراد بی سرپناه کار می کنند. شما و پزشکتان باید باهم تصمیم بگیرید که آیا به صلاحتان است که در چنین محیطی کار بکنید یا خیر.

چنانچه در شرایطی قرار دارید که خطر ابتلای سل به میزان بیشتری شما را تهدید می کند

حتما باید آزمایش بیماری سل بیش از سالی یک بار برایتان انجام بگیرد. چنانچه برایتان مقدور است سعی کنید از شخصی که بیماری سل فعال دارد ولی داروهایش را مصرف نمی کند و یا اینکه تازه شروع به خوردن دارو کرده است دوری کنید. فردی که به مدت چندین هفته داروهایش را مصرف کرده است طبیعتا دیگر بیماری سل را منتشر نمی کند و پزشک به وی خواهد گفت که چه موقع همراهان وی را خطر ابتلا تهدید

نمی کند.

اگر بر حسب اتفاق با چنین فردی در تماس قرار داشتید، حتی اگر جواب تست سل برایتان منفی بوده است، فورا به دکتر مراجعه تا در صورت لزوم برایتان دارو ضد سل (جهت پیشگیری) شروع کند.

چگونه می فهمیم که مبتلا به سل فعال هستیم؟

علامتهای این بیماری بستگی به این دارد که میکروب به کدام عضو حمله کرده است. معمولا میکروب سل ریه ها را درگیر می کند و علامت های سل ریوی شامل:

* سرفه شدید بیش از ۳ هفته،

* درد قفسه سینه،

* خلط خونی

سایر علایم عبارتند از:

* ضعف یا خستگی زیاد،

* کاهش وزن،

* از دست دادن اشتها

* تب

* لرز

* عرق شبانه

آیا بیماری سل فقط ریه ها را مبتلا می سازد؟

خیر، هرچند بیماری سل فعال اغلب ریه ها را درگیر می کند ولی اعضای دیگر بدن را هم می تواند مبتلا سازد، از جمله کلیه ها و ستون مهره ها.

فردی که مبتلا به سل ریوی و یا سل حنجره نباشد معمولا نمی تواند این بیماری را به سایر افراد منتقل کند.

آیا فردی که ایدز مثبت است بیشتر در خطر ابتلا به بیماری سل است؟

بله، احتمال فعال شدن سل نهفته در بدن فرد ایدز مثبت زیاد است، به دلیل اینکه سیستم دفاعی بدن در چنین شخصی ضعیف است بنابراین بدن نمی تواند با میکروب جدید به خوبی مبارزه کند.

آیا اگر من ایدز مثبت باشم؛ باید آزمایش بیماری سل را انجام بدهم؟

بله، چنانچه سابقه ابتلا به بیماری سل و با سابقه آزمایش پوستی (PPD) مثبت سل را ندارید، حتما جهت انجام آزمایش پوستی به پزشک و یا مراکز بهداشتی درمانی مراجعه کنید.

جهت انجام این آزمایش، مایعی به نام توبرکولین به زیر پوستتان در ناحیه ساعد تزریق می شود. بعد از ۲ تا ۳ روز باید مجدداً به دکتر مراجعه کنید، پرستار و با دکتر به محل تزریق نگاه کرده و مشخص خواهد کرد که نتیجه آزمایش مثبت یا منفی بوده است.

اگر جواب آزمایش مثبت باشد معمولا به دلیل سل نهفته است؛ ولی با این وجود ممکن است هنوز نیاز به آزمایش های بیشتری داشته باشید تا مشخص شود آیا مبتلا به بیماری سل (سل فعال) هستید یا خیر. این آزمایش شامل عکس ریه ها و آزمایش خلط می باشد، چون میکروب سل به اعضای دیگر بدن هم ممکن است حمله کند لذا گاهی ممکن است آزمایش های بیشتری هم درخواست شود.

اگر جواب آزمایش منفی باشد؛ حداقل سالی یک بار آزمایش بیماری سل را باید تکرار کنید و همیشه از دکتر خود در مورد احتمال ابتلا به سل بپرسید.

اگر مادر ایدز مثبتی هستید که فرزندان بعد از اینکه ایدز مثبت شدید بدنیا آمده است؛ حتما فرزندان در سن ۹ تا ۱۲ ماهگی باید آزمایش سل بدهد.

اگر من مبتلا به سل نهفته باشم؛ آیا با دارو می توان از پیشرفت و تبدیل شدن آن به بیماری سل فعال جلوگیری کرد؟

بله، داروی ایزونیازید از تبدیل شدن سل نهفته به بیماری سل فعال جلوگیری می کند. برای افرادی که ایدز مثبت هستند همراه ایزونیازید، ویتامین ب ۶ هم تجویز می شود که از

صدمه دستگاه عصبی پیشگیری می کند.

به محض اینکه متوجه شدید ایدز مثبت هستید آزمایش سل بدهید.

در صورتیکه نتیجه آزمایش مثبت بود (ولی سل فعال نداشتید)؛ احتمال زیاد پزشک برای مدت حداقل ۱۲ ماه جهت جلوگیری از تبدیل شدن سل نهفته به بیماری سل فعال داروی ایزونیازید برایتان تجویز خواهد کرد. این مدت به این دلیل طولانی است که میکروب های سل به آهستگی از بین می روند. داروها را دقیقاً طبق دستور پزشک استفاده کنید.

اگر حامله هستید احتمال بازهم دکتر برایتان ایزونیازید تجویز خواهد کرد (ولی معمولا توصیه خواهد کرد که بعد از ۳ ماهگی شروع به مصرف نکنید).

چنانچه میکروب سل با داروی ایزونیازید از بین نرفت دکتر داروی دیگری (احتمال ریفامپین) جهت پیشگیری از سل فعال تجویز خواهد کرد.

آیا بیماری سل از من به دیگران سرایت می کند؟

بله، اگر مبتلا به بیماری سل ریوی یا سل گلو باشید احتمالا می توانید بیماری را به دیگران منتقل کنید.

بنابر مدت چند هفته باید در منزل بمانید و از حضور در محل کار و یا مدرسه خوداری کرده استراحت کنید.

بعد از چند هفته از شروع مصرف داروها دیگر خطر سرایت وجود ندارد ولی باید حداقل ۶ تا ۹ ماه دیگر هم به مصرف داروهایتان ادامه بدهید تا بیماری به طور کامل درمان شود.

معمولا پزشک به شما خواهد گفت که چه زمان می توانید

به محل کار یا مدرسه برگردید.

دارو های ضد سل موجب ضعف و بی حالی نمی شود

همچنین بر قدرت کار کردن و همینطور توانایی

جنسی شما اثر بدی خواهد داشت.

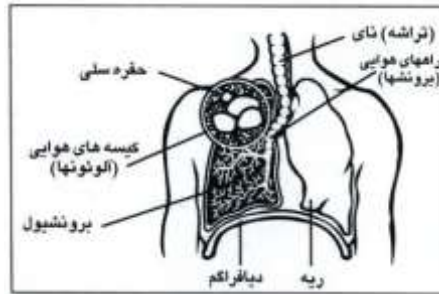
هوالشافی

دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی،
درمانی کرمانشاه
مرکز آموزشی، درمانی امام خمینی (ره)

عنوان :

بیماری سل چیست؟

مرکز آموزشی درمانی امام خمینی (ره)

تهیه کننده

سهیلا علی اسلام

مسئول آموزش به بیمار

سایت بیمارستان:

www.imamkhmaini.kums.ac.ir

منبع:

برونر و سودارث

کد: ۱۳۹۷۷۴-۲۰۲۰